

Урок гісторыі
“Вынікі развіцця Рэспублікі Беларусь як суверэннай дзяржавы”,
11 клас

Герасимович С.М.,
настаўнік гісторыі ВНК “Ленінскі дзіцячы сад-сярэдняя школа
Бабруйскага раёна”

Тэма: Вынікі развіцця Рэспублікі Беларусь як суверэннай дзяржавы

Тып урока: урок абагульнення ведаў

Навучальная мэта: мяркуецца, што напрыканцы ўрока:

- *вучні будуць ведаць* асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе, разумець праблемы і перспектывы развіцця дзяржавы;

- *вучні будуць умець* вызначаць прычынна-выніковыя сувязі паміж гістарычнымі фактамі, сістэматызаваць, класіфікаваць і абагульняць гістарычныя факты, рабіць на іх аснове аргументаваныя высновы.

Задачы выхавання і развіцця:

- садзейнічаць паспяховаму ўзаемадзеянню вучняў у групах, фарміраванню і развіццю самастойнага мыслення вучняў;

- стварыць умовы для фарміравання ў вучняў сваёй уласнай пазіцыі па вострым праблемам сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця дзяржавы;

- спрыяць усведамленню вучнямі разумення, што будучыня краіны залежыць у вялікай ступені ад іх саміх.

Забеспячэнне ўрока:

1. Фамін, В. М. Гісторыя Беларусі, другая палова 1940-х гг. – пачатак XXI ст. : вучэб. дапам. для 11-га кл. / В. М. Фамін, С. В. Паноў, Н. М. Ганушчанка ; пад рэд. В. М. Фаміна. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2013. – 232 с.

2. Фамін, В. М. Гісторыя Беларусі, другая палова 1940-х гг. – пачатак XXI ст. : 11-ы кл. : хрэстаматыя: дапам. для вучняў / В. М. Фамін, С. В. Паноў, Т. Ф. Ходзіна. – Мінск : Нар. асвета, 2009. – 175 с.

3. Рабочыя сшыткі па гісторыі.

4. Дадатковы матэрыял.

Ход урока

I этап. Арыентацыйна-матывацыйны (да 5 хв.)

Настаўнік прапаноўвае вучням параўнальную табліцу “Паказчыкі сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў 1991 – 2013 гг.” без першага слупка з пытаннем, што параўноўваецца ў дадзенай табліцы:

Паказчыкі сац.-экан. развіцця Беларусі	1991 г.	2013 г.
Насельніцтва	10194 тыс. чалавек [1]	9464 тыс. чалавек [2]
ВУП	19,2 млрд. долараў [3]	636,8 трлн. рублёў [4] (каля 67 млрд. долараў)

Сярэдняя зараб. плата	541 рубель [5]	5 139 447 рублёў [5]
Экспарт	7,1 млрд. долараў [6]	37,2 млрд. долараў [8] (белстат)
Імпарт	6,4 млрд. долараў [7]	43 млрд. долараў [8] (белстат)
Сальда знешняга гандлю	+ 0,7 млрд. долараў	- 5,8 млрд. долараў

Дадзеныя прыведзены ў адпаведнасці з інфармацыяй, размешчаных на электронных рэсурсах:

1-http://ru.wikipedia.org/wiki/Население_Беларуси

2-<http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/population.php>

3-http://www.be5.biz/makroekonomika/gdp/gdp_belarus.html

4-http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/pressrel/gdp_rgdp.php

5-<http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/wages.php>

6-http://www.be5.biz/makroekonomika/export/export_belarus.html#main

7-http://www.be5.biz/makroekonomika/import/import_belarus.html

8-<http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/ftrade1.php>

Пасля таго, як вучні здагадаліся (самастойна, ці з дапамогай настаўніка) аб чым ідзе гаворка, настаўнік падкрэслівае, што перыяд канца XX – пачатку XXI ст., калі адбывалася станаўленне незалежнай Рэспублікі Беларусь, надзвычай важны і неадназначны ў нашай гісторыі. У ім можна адзначыць, разам з безумоўнымі дасягненнямі, яшчэ і цэлы шэраг негатыўных з’яў і праблем.

Далей, зыходзячы з назвы тэмы ўрока “Вынікі развіцця Рэспублікі Беларусь як суверэннай дзяржавы”, настаўнік арыентуе вучняў на фармуліроўку задач вучэбнай дзейнасці:

- Вызначыць асноўныя дасягненні сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця Рэспублікі Беларусь у 1991 – 2013 гг.;

- Адзначыць галоўныя праблемы ў розных баках жыццядзейнасці дзяржавы ў дадзены перыяд;

- Ацаніць перспектывы развіцця краіны ў бліжэйшай будучыні.

II этап. Аперацыйна-пазнавальны этап (25 хв.)

1. Настаўнік падзяляе вучняў класа на тры катэгорыі – пазітывісты, негатывісты, прагназісты. Гэта можна зрабіць шляхам сляпога жэрабця: вучні па чарзе выцягваюць рознакаляровыя кружочки (зялёныя – пазітывісты, чорныя – негатывісты; блакітныя – прагназісты). Далей вучні аб’ядноўваюцца ў чатыры групы, у кожную з каторых уваходзяць па аднаму-два (у залежнасці ад колькасці вучняў) пазітывіста, негатывіста, прагназіста.

2. Настаўнік арганізуе работу груп над адпаведнымі блокамi прапанаванай табліцы “Асноўныя тэндэнцыі развіцця Рэспублікі Беларусь у 1990-я – 2014 г.” (пазітывісты адзначаюць дасягненні, негатывісты шукаюць праблемы, прагназісты спрабуюць вызначыць перспектывы развіцця).

Гру-пы	Матэрыял	Накірункі развіцця дзяржавы	Дасяг-ненні	Праб-лемы	Перспек-тывы (прагноз)
I	§22-23 (падручнік), с.139-153 (хрэстаматыя)	Сацыяльна-эканамічнае развіццё			
II	§19-21(падручнік), с.127-138 (хрэстаматыя)	Грамадска-палітычнае развіццё			
III	§24-25 (падручнік), с.163-171 (хрэстаматыя)	Знешне-палітычнае развіццё			
IV	§26-27(падручнік), с.154-162 (хрэстаматыя)	Развіццё культуры, адукацыі, навукі і спорту			

3. Пасля заканчэння групавой работы прадстаўнікі груп выступаюць з вынікамі сваёй дзейнасці, іншыя абмяркоўваюць і дапаўняюць. У вучняў складваецца прыкладна такім чынам запоўненая табліца:

Накірункі развіцця дзяржавы	Дасягненні	Праблемы	Перспектывы (прагноз)
Сацыяльна-эканамічнае развіццё	<ul style="list-style-type: none"> - складванне сацыяльна-арыентаванай рыначнай сістэмы; - стрыманая прыватызацыя, захаванне моцнага дзяржаўнага сектара эканомікі; - устойлівы рост ВУП; - рост прамысловай прадукцыі і прадукцыі с/г; - захаванне і развіццё калгаснай і саўгаснай вытворчасці, стварэнне аграгарадкоў; - рост экспарту; - пошук шляхоў 	<ul style="list-style-type: none"> - зніжэнне колькасці насельніцтва; - захаванне элементаў цэнтралізаванага кіравання эканомікай; - празмернае ўмяшальніцтва дзяржаўных органаў у дзейнасць прадпрыемстваў прыватнага сектара эканомікі; - няўстойлівы курс нацыянальнай валюты; - дэвальвацыя; - высокая інфляцыя; - залежнасць эканомікі ад замежных крэдытаў; - невысокая рэнтабельнасць 	<ul style="list-style-type: none"> - устойлівы рост насельніцтва; - прыватызацыя буйных дзяржаўных прадпрыемстваў; - развіццё прыватнага сектара эканомікі, падтрымка дзяржавай малога бізнесу і прадпрымальніцтва; - стабільны курс нацыянальнай валюты (магчыма увядзенне расійскага рубля); - інфляцыя 5-10% у год; - рост замежных

	<p>энергазаямшчэння і энергазберажэння;</p> <ul style="list-style-type: none"> - стварэнне новых навукаёмістых тэхналогій; - высокія тэмпы жыллёвага будаўніцтва; - павелічэнне колькасці інвестыцый. 	<p>прамысловай і с/г прадукцыі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - залежнасць эканомікі ад імпарту энергарэсурсаў; - празмерная залежнасць эканомікі ад экспарту ў Расію; - адмоўнае сальда знешняга гандлю. 	<p>інвестыцый;</p> <ul style="list-style-type: none"> - зніжэнне залежнасці эканомікі ад імпарту энергарэсурсаў (пабудова АЭС); - стабільнае станоўчае сальда знешняга гандлю.
Грамадска-палітычнае развіццё	<ul style="list-style-type: none"> - набыццё рэальнага суверэнітэту; - распрацоўка і прыняцце Канстытуцыі; - фарміраванне дэмакратычнай шматпартыйнай палітычнай сістэмы; - складванне моцнай сістэмы дзяржаўнай улады; - правядзенне рэферэндумаў па асабліва важным пытанням грамадска-палітычнага жыцця; - актыўны ўдзел грамадзян у выбарах і рэферэндумах; - стабільнасць грамадска-палітычнага жыцця; - міжнацыянальная і міжканфесійная стабільнасць; - пошук нацыянальнай ідэі, пачатак складвання ідэалогіі беларускай дзяржавы. 	<ul style="list-style-type: none"> - слабасць палітычных партый; - адсутнасць аб'ядноўваючай нацыянальнай ідэі; - нізкая эфектыўнасць мясцовых Саветаў дэпутатаў; - перавага органаў выканаўчай галіны ўлады над заканадаўчай; - адсутнасць канструктыўнага дыялогу паміж апазіцыяй і органамі дзяржаўнай улады. 	<ul style="list-style-type: none"> - канчатковае афармленне нацыянальнай ідэі, прыняцце яе большай часткай грамадства; - узмацненне ролі і ўплыву палітычных партый і грамадскіх рухаў; - абуджэнне грамадскай актыўнасці і ініцыятыўнасці на месцах, павышэнне ролі мясцовых выбарных органаў улады; - дзейнасць апазіцыі ў інтарэсах дзяржавы і народа.
Знешне-палітычнае	<ul style="list-style-type: none"> - прызнанне суверэнітэтам 	<ul style="list-style-type: none"> - празмерная арыентацыя ў 	<ul style="list-style-type: none"> - прызнанне Беларусі

развіццё	<p>грамадствам РБ, як незалежнай дзяржавы;</p> <ul style="list-style-type: none"> - самастойны курс знешняй палітыкі РБ; - актыўны ўдзел у рабоце міжнародных арганізацый; - адмова ад ядзернай зброі; - імкненне да статусу нейтральнай дзяржавы; - шматвектарнасць знешнепалітычнага курсу; - умацаванне сувязей Беларусі з краінамі СНД; - інтэграцыя з Расіяй, стварэнне Саюзнай дзяржавы; - стварэнне сістэмы калектыўнай бяспекі (АДКБ); - эканамічная інтэграцыя ў межах еўраазійскай прасторы (ЕўраАзЭС, Мытны саюз, Адзіная эканамічная прастора) 	<p>знешняй палітыцы на Расію;</p> <ul style="list-style-type: none"> - адсутнасць рознабаковых паўнаважных адносін з краінамі Еўрасаюза і ЗША; - эканамічныя і дыпламатычныя санкцыі ў дачыненні да Беларусі з боку ЗША і краін Еўрасаюза; - наяўнасць візавага рэжыму з суседзямі Беларусі – Польшчай, Літвой, Латвіяй. 	<p>нейтральнай дзяржавы;</p> <ul style="list-style-type: none"> - наладжванне нармальных рознабаковых адносін з краінамі Еўрасаюза і ЗША; - спрашчэнне візавага рэжыму (бязвізавы рэжым) з бліжэйшымі суседзямі.
Развіццё ў галіне культуры, адукацыі, навукі і спорту	<ul style="list-style-type: none"> - складанне спрыяльных умоў для развіцця культуры; - роўны статус беларускай і рускай моў; - складанне нацыянальнай сістэмы адукацыі; 	<ul style="list-style-type: none"> - памяншэнне ролі беларускай мовы; - непаслядоўныя рэформы ў сістэме адукацыі; - недастатковая якасць адукацыі на розных узроўнях; - недалучэнне РБ да Балонскага працэсу; 	<ul style="list-style-type: none"> - завяршаюцца рэфармацыйныя пераўтварэнні ў сістэме адукацыі; - Беларусь далучаецца да Балонскага працэсу; - паўсюднае распаўсюджанне

	<ul style="list-style-type: none"> - развіццё інфармацыйных тэхналогій; - стварэнне Парка высокіх тэхналогій; - паспяховае развіццё беларускай медыцыны; - пошук новых шляхоў у адлюстраванні рэчаіснасці ў літаратуры і мастацтве; - высокі ўзровень беларускай оперы і балета; - рэгулярнае правядзенне вядомых музычных і кінафестывалю; - захаванне гістарычных помнікаў; - будаўніцтва масавых спартыўных аб'ектаў; - высокія дасягненні беларускіх спартсменаў. 	<ul style="list-style-type: none"> - адарванасць навукі ад практыкі, яе невысокая эфектыўнасць; - зніжэнне цікавасці да сучаснай беларускай літаратуры, мастацтва з боку народа; - адсутнасць масавага фізкультурна-спартыўнага руху; - заняпад дзіцяча-юнацкага спорту. 	<ul style="list-style-type: none"> інфармацыйных тэхналогій; - навука ператвараецца ў сапраўдную вытворчую сілу; - літаратура і мастацтва адлюстроўваюць вострыя праблемы сёняшняга дня, блізкія і зразумелыя людзям; - фізультура і спорт, здаровы лад жыцця становяцца масавымі з'явамі.
--	--	--	--

3. Настаўнік арганізуе дыскусію па найбольш праблемным пытанням шляхам, так званай, “хуткай дыскусіі”. Усе вучні выходзяць на цэнтр класа (можна, калі дазваляюць умовы, паставіць іх у адну лінію ці калону). Настаўнік фармулюе тэзіс дыскусіі такім чынам, каб адказаць на яго можна было толькі “так” ці “не”. Тыя вучні, хто адказваюць станоўча адыходзяць, напрыклад, улева, тыя, хто дае адмоўны адказ – адпаведна, управа. Настаўнік дае камандам, што ўтварыліся 1 хвіліну на абмеркаванне аргументацыі для пацвярджэння сваёй пазіцыі. Пасля гэтага заслухоўваюцца аргументы адной каманды, потым другой. Робіцца заключны вывад.

Прыкладныя тэзісы для дыскусіі:

- Буйныя прадпрыемствы з вядучай доляй дзяржаўнага капіталу патрэбна прадаваць замежным інвестарам.
- Рэспубліка Беларусь павінна заставацца дзяржавай з моцнай прэзідэнцкай уладай.

- У сваёй знешнепалітычнай дзейнасці Рэспубліка Беларусь павінна арыентавацца, у першую чаргу, на Расію.

- Беларуская мова канчаткова страціла сваю ролю ў грамадстве.

- Будаўніцтва вялікіх спартыўных аб'ектаў вядзе да развіцця масавага фізкультурна-спартыўнага руху.

У ходзе ўрока вучні могуць прапанаваць свае тэзісы.

4. Вучні вяртаюцца на свае месцы ў склад папярэдніх груп. Настаўнік прапаноўвае кожнай групе разрэзаныя карткі з заданнем устанавіць адпаведнасць паміж датамі і важнейшымі падзеямі перыяду 1990 – 2013 гг.

Дата	Падзея
27 ліпеня 1990 г.	Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР
19 верасня 1991 г.	Зацвярджэнне новай назвы – Рэспубліка Беларусь і яе дзяржаўных сімвалаў
8 снежня 1991 г.	Спыненне існавання СССР. Стварэнне СНД
15 сакавіка 1994 г.	Прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь
Ліпень 1994 г.	Першыя прэзідэнцкія выбары ў Беларусі
Май 1995 г.	Рэферэндум па пытаннях дзяржаўнага статусу беларускай і рускай моў, новай дзяржаўнай сімволікі, эканамічнай інтэграцыі з Расіяй, паўнамоцтваў Прэзідэнта
Лістапад 1996 г.	Прыняцце на рэферэндуме новай рэдакцыі Канстытуцыі са змяненнямі і дапаўненнямі, перанясенне Дня Незалежнасці с 27 на 3 ліпеня.
2 красавіка 1996 г., 2 красавіка 1997 г., Снежань 1999 г.	Падпісанне Дагавораў аб стварэнні Супольніцтва РБ і РФ, аб утварэнні Саюза Беларусі і Расіі, аб стварэнні Саюзнай дзяржавы
Верасень 2001 г., Сакавік 2006 г., Снежань 2010 г.	Другія, трэція і чацвёртыя прэзідэнцкія выбары ў Беларусі
2007 г.	Падпісанне Дагавора аб стварэнні адзінай мытнай тэрыторыі і фарміраванні Мытнага саюза паміж Беларуссю, Расіяй і Казахстанам.

5. Настаўнік прапаноўвае групам заданне пазнаць гістарычны дакумент, вызначыць, калі ён быў прыняты, яго значэнне ў гісторыі Беларусі.

1 група: *Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі*

«Верховный Совет Белорусской Советской Социалистической Республики, выражая волю народа ..., осознавая ответственность за судьбу белорусской нации, подтверждая уважение достоинства и прав людей всех национальностей, проживающих в Белорусской Советской Социалистической Республике, свидетельствуя уважение к суверенным правам всех народов Союза ССР и мира, считая республику полноправным и независимым членом мирового сообщества, действуя в соответствии с принципами Всеобщей декларации прав человека и другими общепризнанными международно-правовыми актами, торжественно провозглашает полный государственный ... Белорусской Советской Социалистической Республики как верховенство, самостоятельность и полноту государственной власти республики в границах ее территории, правомочность ее законов, независимость республики во внешних отношениях и заявляет о решительности создать правовое государство.

Статья 2

Граждане Белорусской Советской Социалистической Республики всех национальностей составляют белорусский народ, являющийся носителем ... и единственным источником государственной власти в республике. Его полномочия реализуется непосредственно и через представительные органы государственной власти.

Право выступать от имени всего народа республики принадлежит исключительно Верховному Совету Белорусской Советской Социалистической Республики».

2 група: *Пагадненне аб стварэнні Садружнасці Незалежных Дзяржаў*

«Мы, Республика Беларусь, Российская Федерация (РСФСР), Украина как государства – учредители Союза ССР, подписавшие Союзный Договор 1922 года, далее именуемые Высокими Договаривающимися Сторонами, констатируем, что Союз ССР, как субъект международного права и геополитическая реальность, прекращает свое существование.

Основываясь на исторической общности наших народов и сложившихся между ними связях, учитывая двусторонние договоры, заключенные между Высокими Договаривающимися Сторонами, стремясь построить демократические правовые государства, намереваясь развивать свои отношения на основе взаимного признания и уважения государственного суверенитета, неотъемлемого права на самоопределение, принципов равноправия и невмешательства во внутренние дела, отказа от применения силы, экономических или любых других методов давления, урегулирования спорных проблем согласительными средствами, других общепризнанных принципов и норм международного права, считая, что дальнейшее развитие и укрепление отношений дружбы, добрососедства и взаимовыгодного сотрудничества между нашими государствами отвечают коренным национальным интересам их народов и служат делу мира и безопасности, ... обязуясь соблюдать общепризнанные международные нормы о правах человека и народов, договорились о нижеследующем:

Статья 1

Высокие Договаривающиеся Стороны образуют ...»

3 группа: *Дагавор аб стварэнні Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі*

Статья 1

«Российская Федерация и Республика Беларусь (далее — государства-участники) создают ..., которое знаменует собой новый этап в процессе единения народов двух стран в демократическое правовое государство.

Статья 2

1. Целями ... являются:

обеспечение мирного и демократического развития братских народов государств-участников, укрепление дружбы, повышение благосостояния и уровня жизни; создание единого экономического пространства для обеспечения социально-экономического развития на основе объединения материального и интеллектуальных потенциалов государств-участников и использования рыночных механизмов функционирования экономики; проведение согласованной внешней политики и политики в области обороны...

2. Достижение целей ... осуществляется поэтапно с учетом приоритета решения экономических и социальных задач.

3. По мере становления ... будет рассмотрен вопрос о принятии его Конституции.

Статья 3

1. ... базируется на принципах суверенного равенства государств-участников, добровольности, добросовестного выполнения ими взаимных обязательств.

Статья 4

1. Для реализации целей ... создаются Высший Государственный Совет, Парламент, Совет Министров, Суд, Счетная палата ...

2. Государственную власть в государствах-участниках осуществляют образованные ими в соответствии с их конституциями государственные органы.

Статья 5

... является светским, демократическим, социальным, правовым государством, в котором признаются политическое и идеологическое многообразие.

Статья 6

1. Каждое государство-участник сохраняет с учетом добровольно переданных ... полномочий суверенитет, независимость, территориальную целостность, государственное устройство, Конституцию, государственный флаг, герб и другие атрибуты государственности.

2. Государства-участники сохраняют свое членство в ООН и других международных организациях. Возможность единого членства в международных организациях, других международных объединениях определяется государствами-участниками по взаимной договоренности.»

4 группа: *Дагавор аб Мытным саюзе і Адзінай эканамічнай прасторы*

«Государства – участники настоящего Договора, в дальнейшем именуемые Сторонами;

руководствуясь Договором между Республикой Беларусь, Республикой Казахстан, Кыргызской Республикой и Российской Федерацией об углублении интеграции в экономической и гуманитарной областях от 29 марта 1996 года, далее именуемым Договором от 29 марта 1996 года, ранее заключенными соглашениями по его

реализации, а также учитывая решения, принятые органами управления интеграцией;

выполняя соглашения, подписанные между Сторонами о свободной торговле, о едином порядке регулирования внешнеэкономической деятельности, об обеспечении взаимной конвертируемости и стабилизации курсов национальных валют, о предотвращении двойного налогообложения и уклонения от уплаты налогов на доход и капитал;

исходя из сложившихся производственных и научно-технологических связей, взаимозависимости и взаимодополняемости экономик;

исполненные решимости придать новый импульс развитию более тесной интеграции, сближению экономики государств – участников в целях социального прогресса и улучшения благосостояния народов;

признавая, что устранение существующих барьеров и ограничений требует согласованных действий, гармоничного развития рыночных отношений государств и создания равных условий и возможностей хозяйствующим субъектам;

подтверждая дружественные отношения, связывающие государства и народы, желая обеспечить их процветание, основываясь на принципах Устава Организации Объединенных Наций, Устава Содружества Независимых Государств, Договора о создании Экономического союза от 24 сентября 1993 года, нормах и принципах международного права;

выражая решимость завершить формирование ... и создать ... экономическое пространство, договорились о нижеследующем:

...Статья 2

В соответствии с условиями настоящего Договора Стороны принимают на себя обязательство завершить формирование ... и создать на его основе ... экономическое пространство».

III этап. Кантроль і карэкция ведаў вучняў (да 10 хв.)

Настаўнік прапануе вучням два варыянты праверачнай работы, якую яны выконваюць самастойна.

I варыянт

1. Калі была прынята Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь:

а) 15 сакавіка 1991 г.; б) 15 красавіка 1993 г.; в) 15 сакавіка 1994 г.?

2. Вызначце, якая з характарыстык дзяржавы не падыходзіць для сучаснай Рэспублікі Беларусь:

а) дэмакратычная; б) незалежная; в) федэратыўная; г) сацыяльная?

3. Палітычная арганізацыя, якая выражае інтарэсы той ці іншай групы людзей і прымае ўдзел у палітычным жыцці грамадства з мэтай атрымання палітычнай улады называецца:

а) палітычная партыя; б) апазіцыя; в) грамадскае аб'яднанне.

4. Заканадаўчым органам Рэспублікі Беларусь з'яўляецца:

а) Савет рэспублікі; б) Нацыянальны сход; в) Палата прадстаўнікоў.

5. Што аб'ядноўвае наступных асоб: К.Хадатовіч, В.Шчэрба, Я.Карольчык, Ю.Несцярэнка.

6. Пазнайце паняцце: Усенароднае галасаванне па найважнейшым пытанням жыццядзейнасці краіны – гэта...

7. Устанавіце адпаведнасць:

а) С.Шушкевіч; б) Ж.Алфёраў; в) І.Чыгрынаў; г) М.Фінберг; д) М.Пташук е) Г.Вашчанка – 1) народны мастак Беларусі; 2) старшыня Вярхоўнага Савета РБ у 1990 – 1994 гг.; 3) кінарэжысёр, аўтар фільма “У жніўні 44-га...”; 4) вучоны-фізік, лаўрэат Нобелеўскай прэміі; 5) дырыжор, кіраўнік Дзяржаўнага аркестра Беларусі; 6) пісьменнік, аўтар рамана “Вяртанне да віны”.

8. Прачытайце ўважліва прыведзены ўрывак з Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і адкажыце на пытанне, аб якой характарыстыцы нашай дзяржавы ён сведчыць?

“...Тэрыторыя Беларусі адзіная і непадзельная. Тэрыторыя падзяляецца на вобласці, гарады і іншыя адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел дзяржавы вызначаецца заканадаўствам.”

9. Растаўце ў храналагічнай паслядоўнасці:

а) трэція прэзідэнцкія выбары ў Рэспубліцы Беларусь; б) падпісанне Беларуссю і Расіяй Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы; в) зацвярджэнне назвы “Рэспубліка Беларусь”; г) рэспубліканскі рэферэндум па пытаннях дзяржаўнага статусу беларускай і рускай моў, новай дзяржаўнай сімволікі.

10. Пералічыце прынцыпы знешнепалітычнай дзейнасці Рэспублікі Беларусь:

а) роўнасць усіх дзяржаў; б) непрымяненне сілы ці пагрозы сілай; в) непарушнасць дзяржаўных межаў; г) нарошчванне ваеннага патэнцыялу; д) распрацоўка навейшых відаў узбраення; е) мірнае ўрэгуляванне спрэчак паміж дзяржавамі; ж) неўмяшальніцтва ва ўнутраныя справы іншых краін.

II варыянт

1. Калі адбыліся першыя прэзідэнцкія выбары ў Рэспубліцы Беларусь:

а) ліпень 1992 г.; б) жнівень 1993 г.; в) ліпень 1994 г.?

2. Вызначце, якая з характарыстык не падыходзіць для сучаснай Рэспублікі Беларусь:

а) прававая; б) сацыяльная; в) унітарная; г) таталітарная?

3. Сукупнаць ідэй і ідэалаў, якія адлюстроўваюць нацыянальна-гістарычныя традыцыі і каштоўнасці беларускага народа, адпавядаюць мэтам і асаблівасцям развіцця беларускага грамадства – гэта:

а) ідэалогія беларускай дзяржавы; б) канстытуцыя; в) культура.

4. Выканаўчую ўладу ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляе:

а) Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь; б) Савет міністраў; в) Савет рэспублікі.

5. Што аб’ядноўвае наступных асоб: П.Марыяў, М.Высоцкі, М.Карчміт, А.Дубко?

6. Пазнайце паняцце: Працэс і вынік узаемасувязі, узаемадзеяння, збліжэння і аб’яднання ў адзінае цэлае якіх-небудзь частак, элементаў, у прыватнасці краін і іх эканомік, грамадскіх і палітычных структур, партый і арганізацый – гэта...

7. Устанавіце адпаведнасць:

а) У.Карват; б) Н.Гілевіч; в) М.Чаргінец; г) В.Елізар’еў; д) А.Дудараў; е) А.Кішчанка – 1) пісьменнік, аўтар рамана “Вам – заданне”; 2) мастак, аўтар габеленаў “Чарнобыль”, “Габелена Стагоддзя”; 3) ваенны лётчык, першы Герой Беларусі; 4)

вядомы паэт, аўтар зборніка “Незалежнасць”; 5) славуты беларускі балетмайстар; 6) драматург, аўтар п’ес “Чорная панна Нясвіжа”, “Князь Вітаўт”.

8. Прачытайце ўважліва прыведзены ўрывак з Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і адкажыце на пытанне, аб якой характарыстыцы нашай дзяржавы ён сведчыць?

“...Рэспубліка Беларусь валодае вяршэнствам і паўнатай улады на сваёй тэрыторыі, самастойна ажыццяўляе ўнутраную і знешнюю палітыку...”

9. Растаўце ў храналагічнай паслядоўнасці:

а) прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь; б) прыняцце на рэспубліканскім рэферэндуме паправак у Канстытуцыю РБ, звязаных з парадкам правядзення выбараў Прэзідэнта РБ; в) спыненне існавання СССР і стварэнне СНД; г) прыняцце Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР.

10. Пералічыце характэрныя рысы беларускай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця: а) планавае дзяржаўнае рэгуляванне эканомікі; б) суіснаванне дзяржаўнага і прыватнага сектараў эканомікі; в) прыярытэтнае развіццё прадпрыемстваў дзяржаўнай формы ўласнасці; г) шматвектарныя знешнеэканамічныя сувязі; д) моцная сацыяльная палітыка дзяржавы; е) заахвочванне імпарту; ж) павышэнне канкурэнтаздольнасці айчынных тавараў.

Адказы:

I варыянт: 1. в; 2. в; 3. а; 4. б; 5. беларускія спартсмены-пераможцы Алімпійскіх гульняў; 6. рэферэндум; 7. а-2, б-4, в-6, г-5, д-3, е-1; 8. унітарная дзяржава; 9. в, г, б, а; 10. а, б, в, е, ж.

II варыянт: 1. в; 2. г; 3. а; 4. б; 5. Героі Беларусі, заслужаныя дзеячы ў галіне прамысловасці і сельскай гаспадаркі; 6. інтэграцыя; 7. а-3, б-4, в-1, г-5, д-6, е-2; 8. суверэнная дзяржава; 9. г, в, а, б; 10. б, г, д, ж.

IV этап. Падвядзенне вынікаў. Рэфлексія (да 4 хв.)

Настаўнік прапануе звярнуцца да пастаўленых у пачатку ўрока задач і зрабіць вывады:

1) За перыяд з 1990-га па 2014 г. Рэспубліка Беларусь сапраўды сфарміравалася як суверэнная дзяржава са сваёй самастойнай знешняй палітыкай і своеасаблівай сацыяльна-эканамічнай мадэллю развіцця;

2) Асноўнымі праблемамі краіны на дадзены момант з’яўляюцца:

- скарачэнне насельніцтва;
- імпарта- і энергазалежнасць эканомікі;
- закрэдытаванасць эканомікі;
- высокая інфляцыя і рост цэн;
- невысокая актыўнасць і ініцыятыўнасць грамадзян.

3) Рэспубліка Беларусь мае ўсе магчымасці, каб вырашыць усе узнікшыя перад ёй праблемы і выйсці на дастаткова высокі ўзровень развіцця. Галоўным рэсурсам нашай дзяржавы з’яўляецца яе народ і наша пакаленне ў тым ліку. У многім ад нас залежыць будучыня нашай краіны.

Настаўнік выстаўляе адзнакі, якія складаюцца з адзнакі за выкананне праварачнай работы і работы на ўроку.

V этап. Дамашняе заданне (1 хв.)

Падрыхтаваць паведамленне па адной з тэм на с. 205 падручніка ці па тэме, выбранай самастойна.